

อัตลักษณ์ทางดนตรีในพิธีกรรมเหยรักษาโรคของ
“กลุ่มชาติพันธุ์ไทตาต” จังหวัดนครพนม
Musical Identity in the Yao Healing ceremony of the
“Tai-Taad Ethnic group in Nakhon Phanom
Province”

นันทีณี รัตนางค์^{1*}, สัญชัย ด้วงบุ้ง² และสุรดิษ ภาคสุชล³
Nanthinee Rattanawong^{1*}, Sanchai Duangbung²
and Suradit PHaksuchol³

Received: May 21, 2024

Revised: June 20, 2024

Accepted: June 27, 2024

CHOPHAYOM JOURNAL

¹สาขาวิชาดนตรีวิทยา วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹Department of Musicology, College of Music Mahasarakham
University

¹(E-mail: ra.nanthinee@gmail.com)

*Corresponding Author

²ภาควิชาดุริยางคศิลป์ตะวันตก วิทยาลัยดุริยางคศิลป์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

²Western Music College of Music Mahasarakham University

²(E-mail: sanchai.d@msu.ac.th)

³ภาควิชาดุริยางคศิลป์ไทย วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³Thai Music College of Music Mahasarakham University

³(E-mail: musicjournal@msu.ac.th)

บทคัดย่อ

กลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดในจังหวัดนครพนม ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ 9 ประจำ จังหวัดนครพนม เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2565 โดยการผลักดันจากหน่วยงานในท้องถิ่นร่วมกับกวานจำ ของชุมชนไทตาดที่ร่วมกันผลักดันมากกว่า 40 ปี ในการศึกษาเรื่อง “อัตลักษณ์ทางดนตรีในพิธีกรรมเหยารักษาโรคของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาด จังหวัดนครพนม” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมา และ อัตลักษณ์ทางดนตรีในพิธีกรรมเหยารักษาโรคของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดที่เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วมโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดทั้งหมด 11 คน ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ บ้านหนองบัว หมู่ 5 ตำบลนาราช-ควาย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอด้วยกระบวนการพรรณนาวิเคราะห์ ผลจากการศึกษาพบว่า ประวัติความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดมีจุดอพยพทั้งสิ้น 5 จุดด้วยกัน และพบการประกอบพิธีกรรมเหยารักษาโรคที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่สะท้อนผ่านการแต่งกาย ภาษาที่ใช้ เครื่องประกอบพิธีกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งดนตรีในพิธีกรรมที่แสดงออกผ่านรูปแบบและโครงสร้างของบทเพลง ลักษณะการดำเนินทำนอง สีสันของเครื่องดนตรี ช่วงเสียง บทร้องที่เป็นภาษาถิ่นอันเป็นอัตลักษณ์สำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาด

คำสำคัญ: ไทตาด, อัตลักษณ์ทางดนตรี, พิธีกรรมเหยา

Abstract

Tai-Taad ethnic group in Nakhon Phanom province Was registered as the 9th ethnic group in Nakhon Phanom Province on August 31, 2022, with support from local agencies in collaboration with Kwan Jam. of the Tai-Taad community, which has worked

together to push for more than 40 years. The study of “Musical Identity in the Yao Healing Ceremony of the Tai-Taad Ethnic Group in Nakhon Phanom Province” aims to study the history and musical identity in the Yao Healing Ceremony of the Tai-Taad Ethnic Group. It is a qualitative research study. The researcher collected data by observing and participating. and do not participate. In-depth interviews with the target group for the study, which were 11 people from the Tai-Taad ethnic group who lived in the area of Ban Nong Bua, Village No. 5, Narat Khwai Subdistrict, Mueang District, Nakhon Phanom Province, were then analyzed and presented using a descriptive process. The results of the research study found that the history of the Tai-Taad ethnic group has a total of five migration points. Found the practice of Yao rituals for treating diseases that show the identity of the ethnic group. It is reflected through the dress, language used, and ritual accessories. In particular, the music in the rituals expresses the identity of the Tai-Taad ethnic group through the form and structure of the songs. Characteristics of melody The colors of the musical instruments, the range of voices, and the chants in the Tai-Taad at dialect, everything mentioned above is identity of Tai-Taad ethnic group

Keywords: Tai-Taad, Musical identity, Yao Ceremony

บทนำ

การอพยพถอยร่นเพื่อสร้างถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เป็นปรากฏการณ์

ที่มากด้วยสาเหตุที่น่าับประการไม่ว่าจะเกิดจากภัยสงคราม ภัยธรรมชาติ หรือข้อจำกัดทางการเมือง ทุกครั้งที่เกิด การอพยพแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์จะนำอัตลักษณ์ติดตัวไปด้วยเสมอ โดยจะสะท้อนผ่านวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ ผ่านกระบวนการสร้างอัตลักษณ์จากการก่อตัวของกิจกรรมต่าง ๆ โดยมนุษย์นั้นจะเกิดความสำนึกหรือตระหนักในความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ เมื่ออยู่ท่ามกลางสถานะที่ทำให้มองเห็นอัตลักษณ์ของตนเองมากขึ้น หรือเมื่อมีการรวมตัวกันทำกิจกรรมทั้งในกลุ่มชาติพันธุ์และระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยในตัวกิจกรรมจะสะท้อนความเป็นอัตลักษณ์ออกมาและตอกย้ำให้ผู้คนทราบถึงความเป็นตัวตนผ่านกิจกรรมนั้น ๆ นับเป็นการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมผ่านการสื่อสารระหว่างบุคคลด้วยลักษณะการถ่ายทอด ในที่นี้หมายรวมถึงการสืบทอดจากบรรพบุรุษสู่อนุชนรุ่นหลัง เป็นหนึ่งในขั้นตอนการธำรงรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ โดยกิจกรรมดังกล่าวอาจซึมซับเอาวัฒนธรรมกระแสหลักหรือลดหย่อนทางขั้นตอนของพิธีกรรมดั้งเดิมเพื่อให้กลมกลืนกับบริบทและเกิดการยอมรับของสังคม ตลอดจนการรักษาอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์เอาไว้ด้วย (สุจิตรา เปลี่ยนรุ่ง และกาญจนา แก้วเทพ, 2554)

“ความตาย” เป็นสิ่งที่ทรงอิทธิพลต่อจิตใจของสรรพสิ่งไม่ว่าจะกี่ยุคกี่สมัยมนุษย์ก็ให้ความสำคัญกับความตายอันเป็นที่ทราบโดยทั่วกันว่าเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และความตายนั้นไม่เลือกเชื้อชาติ ฐานะ อุณิสัย ฯลฯ ดินแดนบริเวณภูมิภาคอุษาคเนย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งแถบกลุ่มแม่น้ำสาละวิน แม่น้ำอิรวดี และแม่น้ำโขง เป็นเขตพื้นที่ที่มากด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ เมื่อมากด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมนั้นก็มากตามไปด้วย แต่สิ่งที่หลาย ๆ กลุ่มชาติพันธุ์มีอัตลักษณ์ร่วมกันนั่นก็คือการนับถือผีบรรพบุรุษและสิ่งเหนือธรรมชาติ โดยมีความเชื่อว่าผีบรรพบุรุษนั้นจะคอยปกป้องรักษาและคุ้มครอง เมื่อประพฤติ ปฏิบัติดีตามวัฒนธรรมอันดีงามของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ แต่ในทางกลับกันหากประพฤติผิดปฏิบัติชั่ว ก็จะทำให้เกิดอาเพศ ภัยพิบัติ บางกรณีอาจร้ายแรงจนถึงขั้นเสียชีวิต อีกหนึ่ง

ความเชื่อที่ใกล้เคียงกันในโลกหลังความตายก็คือ ความเชื่อที่ว่าเมื่อมนุษย์เสียชีวิตนั้นไม่ได้เกิดการสูญหายไปไหน หากแต่เปลี่ยนสถานะกลายเป็นวิญญาณหรือที่ชาวอีสานเรียกขานกันว่า “ขวัญ” โดยขวัญนั้นมีอยู่ทั่วร่างของมนุษย์ แต่มีหน่วยเพียงหน่วยเดียว ทั้งมนุษย์และสัตว์ต่างก็มีขวัญเป็นของตน หากขวัญอยู่กับร่างกับรอยอยู่กับร่างเจ้าของขวัญ ร่างนั้นก็ปกติสุขแต่หากขวัญหลุดลอยไปก็จะทำให้ร่างนั้นเกิดอาการผิดปกติ บ้างก็เจ็บป่วย บ้างก็เสียดิ บ้างก็หนักจนถึงแก่ชีวิต จนนำมาซึ่งพิธีกรรมต่าง ๆ ที่รังสรรค์ขึ้นเพื่อให้ร่าง เจ้าของขวัญนั้นกลับคือสู่สภาวะปกติ (สุจิตต์ วงษ์เทศ และคณะ, 2557)

กลุ่มชาติพันธุ์ไทตาด เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ลำดับที่ 9 ที่จังหวัดนครพนมให้การรับรองและขึ้นทะเบียนเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ.2565 กลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน โดยเป็นสาขาหนึ่งของกลุ่มชาติพันธุ์ไทที่มีต้นกำเนิดอยู่ที่บริเวณพรมแดนสิบสองปันนา เขตมณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ก่อนจะอพยพลอยร่นลงมาตามเส้นทางสายแม่น้ำสาละวิน อีรวดีมายังสหภาพเมียนมาร์และเกิดเหตุขัดแย้งทางชาติพันธุ์จนต้องอพยพอีกครั้งไปที่แขวงหลวงพระบาง สปป.ลาว จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์กบฏเจ้าอนุวงศ์ที่ทำให้ต้องอพยพย้ายถิ่นฐานอีกครั้ง โดยลอยร่นมายังแขวงคำม่วน สปป.ลาวเช่นเดิม จนเมื่อเกิดเหตุสงครามทุ่งไหหินการอพยพครั้งสุดท้ายจึงข้ามพากแม่น้ำโขงมายังเขตประเทศไทย ขึ้นท่าที่วัดโอกาส อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม โดยกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดนั้นมีวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ และแนวปฏิบัติ เรื่องการนับถือผีบรรพบุรุษคล้ายกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทสาขาอื่น ๆ แต่พบได้บ่อยและสะท้อนถึงอัตลักษณ์ของความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดได้เป็นอย่างดีนั่นก็คือ “พิธีกรรมเหยารักษาโรค” (อินวา ใจเที่ยง, 2545)

จากความน่าสนใจในประวัติความเป็นมาที่ยาวนานของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดตลอดจนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดที่ถูกสะท้อนผ่านพิธีกรรมเหยารักษาโรคได้เป็นอย่างดี โดยพิธีกรรมเหยารักษาโรคนั้นนับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาด้าน

สุขภาพผ่านพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดที่สะท้อนถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ รวมถึงแนวปฏิบัติของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาด พิธีกรรมเหยารักษาโรคของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดมีอัตลักษณ์ทั้งในด้านขั้นตอนการประกอบพิธีกรรม ที่มีลำดับขั้นตอนตามแบบฉบับเฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาด อีกทั้งยังมีเครื่องประกอบพิธีกรรม เครื่องแต่งกาย ตลอดจนดนตรีในการประกอบพิธีกรรมที่มีท่วงทำนองเฉพาะ ช่วงเสียงและสีสันทันของเครื่องดนตรีที่มีเอกลักษณ์ โดยเฉพาะบทร้องที่ถ่ายทอดแทนการบริการรรมคาถาผ่านภาษาถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาด ผู้วิจัยจึงรวบรวมข้อมูลงานด้านเอกสาร ตำรา พงศาวดาร ตลอดจนลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามและทำการศึกษาเพื่อให้เป็นประโยชน์ในการศึกษาเรื่องราวของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาด เพื่อการสืบทอดอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมที่อาจเลือนหายไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาด จ.นครพนม
2. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์และวิเคราะห์บทเพลงที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมเหยารักษาโรคของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาด จังหวัดนครพนม

วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง “อัตลักษณ์ทางดนตรีในพิธีกรรมเหยารักษาโรคของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาด จังหวัดนครพนม” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ในขอบเขตพื้นที่ที่ผู้วิจัยกำหนด คือ บ้านหนองบัว หมู่ที่ 5 ตำบลนาราชควาย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา

ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง โดยเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาด ที่อาศัยอยู่ในขอบเขตพื้นที่วิจัยที่กำหนด ประกอบไปด้วย หมอเหยา หมอแคน ผู้ป่วย และญาติผู้ป่วย ทั้งหมดจำนวน 11 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติตามที่ผู้วิจัยกำหนด โดยจะต้องมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมพิธีกรรมเหยารักษาโรคมาน้อยกว่า 5 ปี หรือไม่น้อยกว่า 3 ครั้ง โดยกลุ่มผู้รู้ในด้านกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดนั้น ผู้วิจัยเลือกสัมภาษณ์กวางจ้ำและภรรยาของกวางจ้ำ ในด้านของผู้รู้ด้านดนตรี ผู้วิจัยเลือกสัมภาษณ์อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีวิทยา ผศ.ดร.เจริญชัย ชนไฟโรจน์

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาประกอบการวิจัยทั้งในด้านข้อมูลจากเอกสาร จากหนังสือ ตำรา พงศาวดาร ฯลฯ และลงพื้นที่ภาคสนาม เพื่อเก็บข้อมูลจากการสังเกตในขณะการประกอบพิธีกรรมและสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา กลุ่มผู้รู้ และผู้เชี่ยวชาญ

3. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยใช้วิธีการสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ตลอดจนวิธีการสัมภาษณ์ โดยมีเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ใช้ในการสังเกตในขณะการประกอบพิธีกรรม ตลอดจนแบบสัมภาษณ์ที่เป็นทางการและแบบสัมภาษณ์ที่ไม่เป็นทางการที่ใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายและผู้รู้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่รวบรวมทั้งด้านเอกสารประกอบกับข้อมูลที่ได้จากชุดเครื่องมือที่ใช้กับข้อมูลจากการลงพื้นที่ภาคสนามมาทำการตรวจสอบวิเคราะห์ด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า และนำเสนอข้อมูลที่ได้ผ่านกระบวนการพรรณนาวิเคราะห์เพื่อบรรยายถึงความเป็นมาและอัตลักษณ์ทางดนตรีในพิธีกรรมเหยา

รักษาโรคของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาด จังหวัดนครพนม

ผลการศึกษา

ภาพที่ 1 จุดอพยพทั้ง 5 ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาด
ที่มา : นันทินี รัตนวงศ์ (2567)

1. ความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาด จังหวัดนครพนม

1.1 จุดอพยพทั้ง 5 ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาด

กลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานและมีการอพยพหลายจุด อันมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อจำกัดทางการเมือง ผู้วิจัยได้จำแนกจุดอพยพของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดตามเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ออกเป็น 5 จุด ดังนี้

1.1.1 จุดอพยพที่ 1 สิบสองปันนา มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน (ประมาณช่วงศตวรรษที่ 14 หรือประมาณ พ.ศ. 1801-1899) กลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดเป็นสาขาหนึ่งในชาติพันธุ์ไทจึงมีจุดเริ่มต้นการอพยพคล้ายกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทสาขาอื่น ๆ เริ่มต้นที่สิบสองปันนา มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐ

ประชาชนจีนในปัจจุบัน โดยเริ่มอพยพเมื่อจีนเริ่มขยายอำนาจลงทางตอนใต้โดยใช้เส้นทางแม่น้ำแยงซีเกียงและแม่น้ำฮวงโห จากนั้นตั้งรกรากเป็นอาณาจักรโบราณ 3 อาณาจักร ได้แก่ นครเจี้ยว นครลุง และนครปา ต่อมาหนึ่งในกลุ่มประชากรจากนครทั้งสามนี้ มีหนึ่งกลุ่มถอยร่นลงมาตั้งถิ่นฐานบริเวณที่ราบสูงริมทะเลสาบเอ๋อไห่ และตั้งเป็นอาณาจักรน่านเจ้าขึ้น ในปัจจุบันบริเวณดังกล่าวคือบริเวณรัฐฉานของสหภาพเมียนมาร์จึงมีความเป็นไปได้ว่ากลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดเป็นคนจากกลุ่มดังกล่าวที่อพยพไปยังสหภาพเมียนมาร์ (ธันวา ใจเที่ยง, 2545)

1.1.2 จุดอพยพที่ 2 สหภาพเมียนมาร์ (ประมาณปี พ.ศ. 1832) หลังการล่มสลายของอาณาจักรพุกามจากการรุกรานของจีน สหภาพเมียนมาร์จึงกลายเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในเชิงมานุษยวิทยา โดยในปัจจุบันมีความหลากหลายถึงร้อยละ 33 จากจำนวนประชากรทั้งหมด ในจำนวนนี้ มีประชากรที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่อยู่ถึงร้อยละ 9 อีกทั้งบริเวณที่กลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่อาศัยอยู่ยังเป็นบริเวณรัฐฉานที่มีความเชื่อมโยงกันเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ระหว่างสิบสองปันนา และสหภาพเมียนมาร์ จึงมีความเป็นไปได้สูงที่จุดอพยพที่ 2 ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดจะเป็นบริเวณรัฐฉานของสหภาพเมียนมาร์ (พรพิมล ตรีโชติ, 2542)

1.1.3 จุดอพยพที่ 3 แขวงหลวงพระบาง สปป.ลาว (ประมาณปี พ.ศ. 1844) กลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดถูกขับไล่ออกจากสหภาพเมียนมาร์ด้วยเหตุทางการเมืองและการปรากฏซึ่งอัตลักษณ์จากข้อมูลในจุดอพยพที่ 2 ที่ระบุว่าสหภาพเมียนมาร์เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในเชิงมานุษยวิทยา ส่งผลให้เมื่อกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดสะท้อนอัตลักษณ์ผ่านวิถีชีวิตที่ดำเนินกันเป็นกิจวัตรได้ปรากฏซึ่งอัตลักษณ์ขึ้น จึงทำให้ตกเป็นชนกลุ่มน้อย และถูกขับออกจากสหภาพเมียนมาร์ในที่สุด จากนั้นจึงอพยพผ่านเส้นทางแม่น้ำสาละวินและแม่น้ำอิรวดี เข้าสู่แขวงหลวงพระบาง สปป.ลาว และด้วยอัตลักษณ์ความเป็นชาติพันธุ์ที่นับถือผีก็ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดถูกขับไล่อีกครั้งจากเหตุที่พระเจ้าไชยเชษฐาธิราชผู้เป็นกษัตริย์ใน

สมัยล้านช้างหลวงพระบางนั้นต่อต้านการทรงเจ้าเข้าผี (มหาบุญมี เทบสี่เมือง, 2554)

1.1.4 จุดอพยพที่ 4 แขวงคำม่วน สปป.ลาว (ประมาณปี พ.ศ. 2495-2499) เมื่ออพยพจากแขวงหลวงพระบางด้วยเส้นทางแม่น้ำโขง กลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดได้มาตั้งรกราก ณ บ้านผาตาด เมืองยมราช แขวงคำม่วน สปป.ลาว โดยเมื่อมาถึงแขวงคำม่วน กลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดก็ได้สะท้อนอัตลักษณ์ผ่านวิถีชีวิตออกมาอย่างชัดเจนถึงความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาด ก่อนจะแตกกระสานซ่านเซ็นอีกครั้งเพราะข้อจำกัดทางการเมืองจากสงครามทุ่งไหหิน จากเหตุการณ์ดังกล่าวมีคนกลุ่มหนึ่งที่เรียกตนเองว่า “ไทตาด” และมีการนำโดยเจ้าฟ้าขาว¹ ได้อพยพข้ามพากมายฝั่งประเทศไทย ณ จังหวัดนครพนม (อินวา ใจเที่ยง, 2545)

1.1.5 จุดอพยพที่ 5 ท่าวัดโอกาส อ.เมือง จ.นครพนม (ประมาณ พ.ศ. 2499) จากคำบอกเล่าของกวนจ้ำที่กล่าวว่า เจ้าฟ้าขาวนั้นได้นำกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดมาขึ้นท่าที่วัดโอกาส ริมฝั่ง แม่น้ำโขง อ.เมือง จ.นครพนม ในปัจจุบัน และเมื่ออาศัยอยู่บริเวณดังกล่าวไปได้สักระยะ เจ้าฟ้าขาวเอง ได้สังเกตเห็นขอนไม้ตัวขนาดใหญ่ที่ไหลทวนแม่น้ำโขงมาบริเวณท่าน้ำวัดโอกาส จึงได้นำเอาขอนไม้ตัวมาแกะสลักสร้างเป็นพระพุทธรูป 2 องค์ ถวายแก่วัดโอกาส มีชื่อว่า “พระตีว-พระเทียม” ในปัจจุบันพระตีว-พระเทียม ประดิษฐานอยู่ที่วัดโอกาสเช่นเดิม เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองของชาวนครพนมและเป็นหลักฐานชิ้นสำคัญในการยืนยันการมีอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาด และด้วยข้อจำกัดด้านอาณาบริเวณรอบ ๆ วัดนั้นมีพื้นที่คับแคบ ทั้งยังไม่สะดวกต่อประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม อันเป็นอาชีพหลักในการดำรงชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาด ไม่นานจากนั้นกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดก็ได้กระจายตัวออกไปอาศัยอยู่ตามชุมชนต่าง ๆ ในอำเภอเมืองนครพนม ได้แก่ บ.หนองบัว ต.นาราชควาย, บ.ฝั่ง ต.บ้านฝั่ง, และบ.นาคำกลาง ต.นาทราย โดยมีบ้านฝั่งเป็นศูนย์กลางชุมชนไทตาดและกวนจ้ำจะถูกคัดเลือกจากเชื้อสาย

¹ผู้นำหรือประมุข ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาด

ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดที่อาศัยอยู่ในบริเวณหมู่บ้านนี้เนื่องจากมีศาลปู่ตาประจำหมู่บ้านที่ชาวบ้านมีความเชื่อว่าเป็นบริเวณสิงสถิตของดวงวิญญาณเจ้าผ้าขาวและเมื่อตั้งรกรากอยู่ที่ จังหวัดนครพนมแล้ว อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดก็ยังคงมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น (ธันวา ใจเที่ยง, 2545)

จากการอพยพถึง 5 ครั้งของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดนั้นไม่ใช่เพียงการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานไปตั้งรกรากในพื้นที่ใหม่ แต่ทุกพื้นที่ที่ไป ทุกเมืองที่เคยอยู่อาศัย ทุกการสื่อสารทั้งภายในกลุ่มชาติพันธุ์ และระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ สาเหตุที่น่าับประการเหล่านี้ได้เกิดการซึมซับรับเอาประเพณี วัฒนธรรม ของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นเข้ามาทีละน้อยและค่อย ๆ ตกตะกอนตามกระบวนการของการเกิดอัตลักษณ์ จนกลายเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดเองที่ไม่ว่าจะไปปรากฏอยู่ที่ใดหากพบเห็นจะสามารถทราบได้ทันทีว่านี่เองคือกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาด

2. อัตลักษณ์และการวิเคราะห์บทเพลงที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมเขยารักษาโรคของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาด จังหวัดนครพนม

2.1 พิธีกรรมเขยารักษาโรคของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาด

จากประเพณีฮีตค้ำคองผี² ที่ยึดถือปฏิบัติกันมาอย่างต่อเนื่องของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาด ยังสามารถพบเห็นพิธีกรรมเขยารักษาโรคที่พบเห็นได้บ่อยในปัจจุบัน พิธีกรรมเขยารักษาโรคนั้น นับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาการรักษาโรคผ่านพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาด โดยในการประกอบพิธีกรรมเป็นไปเพื่อรักษาโรคที่เกิดจากความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดที่เชื่อว่า หากประพุดติผิดประเพณีหรือผิดต่อผีบรรพบุรุษจะเกิดอาเพศ เกิดการเจ็บป่วย ทางแก้ไขคือการประกอบพิธีกรรมเขยารักษาโรค โดยมีหมอเขยา เป็นผู้ดำเนินการในการประกอบพิธีกรรม มีหมอแคนบรรเลงแคนในการประกอบพิธีกรรม และมีเครื่องประกอบพิธีเฉพาะ

²ประเพณีวัฒนธรรมที่มีโครงสร้างคล้ายฮีตสิบสองของชาวไทอีสาน แต่มีการเช่นไหว้ผีบรรพบุรุษในช่วงเดือนสาม

ลักษณะการประกอบพิธีกรรมจะเป็นการขับลำโดยมีแคนเป็นบรรเลงประกอบ โดยขับลำแทนการบริการมคาถาในลักษณะการสร้างเงื่อนไขในการเสี่ยงทาย เพื่อหาคำตอบว่ากระทำความผิดสิ่งใด และต้องแก้ไขอย่างไรจึงจะหายป่วย นับเป็น อีกหนึ่งสิ่งทีสะท้อนความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขาดได้เป็นอย่างดี จากองค์ประกอบของพิธีกรรม ดังต่อไปนี้

2.1.1 เครื่องคาย : คือเครื่องประกอบพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขาดโดยแบ่งออกเป็น 2 ชุด ได้แก่ เครื่องคายของหมอเหยา³ ทีประกอบไปด้วย ชั้นเงิน ข้าวสาร ไข่ไก่ กล้วยดอกไม้ ฐูป เทียน ทีจัดมาในลักษณะของขันธห้าและเงินฮาง หรือบ้างก็เป็นเงินพดด้วง โดยเชื่อว่าเป็นสื่อกลางในการติดต่อดวงวิญญาณของผีบรรพบุรุษ เพราะเป็นของตกทอดจากบรรพบุรุษ เหล้าขาว และผ้าแพรสีขาว ใช้สำหรับเป็นเครื่องเซ่นไหว้บูชาผีบรรพบุรุษเพื่อแสดงความเคารพ วิงวอนให้ช่วยเหลือส่วนเครื่องคายของหมอแคนนั้น คล้ายกับเครื่องคายของหมอเหยาเพียงแต่ ไม่มีเงินฮาง⁴ หรือเงินพดด้วง ไข่ไก่ ข้าวสาร และใส่จานแทนชั้นเงิน มีเพียงแค่เหล้าขาว ดอกไม้ ฐูป เทียน ขันธ 5 ใช้เพื่อรำลึกถึงครูบาอาจารย์ของหมอแคนก่อนเริ่มบรรเลงในพิธีกรรม เพื่อความเป็นสิริมงคลและเป็นขวัญกำลังใจของหมอแคน ส่วนค่าครุั้นจากการสัมภาษณ์หมอเหยาและหมอแคนได้ให้ข้อมูลว่าเป็นเงินคนละส่วนกับเงินคายที่ใช้เป็นสื่อกลางอย่างเงินฮางหรือเงินพดด้วง เงินค่าครุใช้เป็นเงินปัจจุบัน ส่วนมูลค่าของเงินแล้วแต่ตัวหมอเหยาและหมอแคนที่รับขันธมีจึงมีมูลค่าไม่เท่ากัน

³ร่างทรงในการประกอบพิธีกรรมเหยา

⁴เงินโบราณ หล่อกจากร่เงินทีมีลักษณะเป็นแท่งตัน ยาวประมาณ 2-3 นิ้ว

ภาพที่ 2 เครื่องคายของหมอเหยา

ที่มา : นันทินี รัตนวงศ์ (2567)

2.1.2 เครื่องเสียงทนาย : คือสิ่งที่ใช้สร้างเงื่อนไขในการประกอบพิธีกรรมอันจะขึ้นอยู่กับทางเลือกใช้ของหมอเหยา ส่วนมากจะนิยมใช้ดาบ ไซโก่ ขวดเหล้า และเมล็ดข้าวสาร อันเป็นสิ่งที่ทำได้ในเครื่องคาย โดยนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกัน เงื่อนไขในการเสียงทนายจะถูกสร้างขึ้นในขั้นตอนลำเหยาสองผีและลำเหยาปัว เพื่อทำการรักษาโรค หมอเหยาจะสร้างเงื่อนไขโดยการตั้งคำถามที่มีคำตอบแค่สองตัวเลือก และอนุมานจากความน่าจะเป็นจากเครื่องเสียงทนายที่มี เช่น หากผีอนุญาตให้ทำการรักษาขอให้ไซตั้งบนขวดเหล้าได้ ดังตารางที่ 1 เงื่อนไขในการเสียงทนาย

ตารางที่ 1 เงื่อนไขในการเสียงทนาย

เครื่องเสียงทนาย	ลักษณะความน่าจะเป็น	เงื่อนไขในการเสียงทนาย
ข้าวสาร	ไซตั้ง / ไซล้ม บนดาบ	ผีจะลงมาเทียมหรือไม่
ไซโก่	ไซตั้ง / ไซล้ม บนขวดเหล้า	ผีจะอนุญาตให้ทำพิธีกรรมหรือไม่
เหล้าขาว	เมล็ดข้าวสารค้ำบนยอดไซ	ผีจะรักษาคุ่มครองหรือไม่ ฯลฯ
ดาบ		

2.1.3 ลำดับขั้นตอนการประกอบพิธีกรรม : การประกอบพิธีกรรมเหยารักษาโรคของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดแบ่งเป็น 5 ลำดับ ได้แก่ 1) ลำเหยาปาวผี คือ การขับลำเพื่อเชื้อเชิญวิญญาณผีบรรพบุรุษให้ลงมาเทียมร่างเพื่อทำการรักษาโรค 2) ลำเหยาส่องผี คือ การขับลำเพื่อหาสาเหตุการเจ็บป่วยจากการสอบถามผีผ่านการสร้างเงื่อนไข 3) ลำเหยาปัว คือ การขับลำเพื่อทำการรักษาโดยการทำตามความต้องการของผีผ่านการสร้างเงื่อนไข 4) ลำเหยาเอ็นขวัญ คือ การขับลำเพื่อสร้างขวัญกำลังใจหลังจากการรักษา 4) ลำเหยาลาผี คือ การขับลำเพื่อน้อมส่งดวงวิญญาณและเป็นการให้ความเคารพ แสดงความขอบคุณที่ทำการรักษาให้แก่ผู้ป่วย

2.1.4 การแต่งกายของหมอเหยาในการประกอบพิธีกรรม : ยังคงอัตลักษณ์ความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดจากครั้งเมื่ออยู่แขวงคำม่วน กลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดนิยมแต่งกายตามแบบนิยมในวันสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาด โดยสวมเสื้อแขนยาว ทรงแขนกระบอกและนุ่งผ้าซิ่นที่มีหัว มีตีนเก็บเรียบร้อย ลักษณะเป็นสีดำย้อมหม้อ วัสดุในการทอผ้าเป็นผ้าฝ้ายที่นิยมทอมือกันในกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดเอง ทำให้เนื้อผ้ามีเอกลักษณ์ที่มีปมด้ายเป็นริ้ว ๆ ขึ้น ๆ ตามลักษณะของการทอมือที่ความละเอียดจะน้อยกว่าเครื่องจักร หากแต่คงเต็มเปี่ยมความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ หมอเหยาผู้หญิงจะมวยผมเก็บสวมด้วยม้วนสายสิญจน์ (ฝ้าย) ไว้ที่ศรีษะ และมีผ้าแพรเปียงซ่ายอันเป็นลักษณะสำคัญดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ลักษณะการแต่งกายของหมอเหยา
ที่มา : นันทินี รัตนวงศ์ (2567)

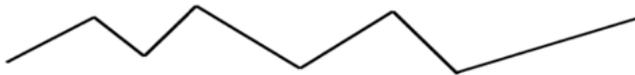
2.2 อัตลักษณ์ทางดนตรีในพิธีกรรมเหยารักษาโรคของกลุ่มชาติพันธุ์ ไทตาด

ในการประกอบพิธีกรรมเหยารักษาโรคของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดนั้น จะมีหมอแคนคอยบรรเลงดนตรีในการประกอบพิธีกรรม โดยแคนที่ใช้จะนิยมใช้เป็นแคนลูกแปดในคีย์เอไมเนอร์ (Am) ที่มีฐานผลิตอยู่ที่บ้านท่าเรือ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม มีเสียงที่บาง ใส อันเป็นเอกลักษณ์ (Tone Colors) หมอแคนจะบรรเลงแคนในลักษณะทำนองสั้น ๆ (Iterative) มีจังหวะไม่ซ้ำ ไม่เร็วจนเกินไป ประมาณ 70-80 BPM โดยทำนองหลักเป็นลายลงช่วงและมีการด้นสด หรือ Improvisation ในบางช่วงมีรูปแบบการบรรเลงแบบยืดหยุ่น (Rubato) ตามลักษณะการขับลำของหมอเหยา ทำให้รูปแบบของเพลงมีตอนเดียวแล้วบรรเลงวนไปวนมา หรือเรียกว่ารูปแบบเอกบท (Unitary Form) โดยหมอแคนเริ่มบรรเลงแคนพร้อมการขับลำของหมอเหยา การบรรเลงแคนนั้นนับเป็นสื่อเชิงสัญลักษณ์ได้ว่าพิธีกรรมได้เริ่มขึ้นแล้วเมื่อได้ยินเสียงแคนและจบลงเมื่อสิ้นเสียงแคน

เพลงในการประกอบพิธีกรรมเหยารักษาโรคนั้นตลอดการบรรเลงพบโน้ตทั้ง 7 เสียง โดยมีเสียงลา เป็นเสียงยีน (Drone) มีช่วงเสียงที่กว้างถึง 3 ช่วง Octave โดยมีช่วงเสียงจากเสียงลา มาตรฐานถึงเสียงลา Octave 3 ดังภาพที่ 7 ช่วงเสียงของบนบันไดเสียงเอไมเนอร์บทเพลงในการประกอบพิธีกรรมเหยารักษาโรค

ภาพที่ 4 ช่วงเสียงบนบันไดเสียงเอไมเนอร์ของบทเพลง
ในการประกอบพิธีกรรมเหยารักษาโรค
ที่มา : นันทินี รัตนวงศ์ (2567)

ภาพที่ 5 ลักษณะการดำเนินทำนองแบบตามขึ้นโดยสลับขึ้นลงตามลำดับ
ที่มา : นันทินี รัตนวงศ์ (2567)

ภาพรวมของทิศทางการดำเนินทำนองถูกดำเนินไปในทิศทางสลับฟันปลาแบบตามลำดับขึ้น (Conjunct Motion) ในระยะคู่ 1-3 พบการเคลื่อนที่แบบข้ามขึ้น (Disjunct Motion) ในบางช่วงเพลงแต่พบไม่บ่อยนัก จึงมีภาพรวมของลักษณะการดำเนินทำนองอยู่ในรูปแบบสลับขึ้นลงตามลำดับ

จำได้กล่าวว่า เจ้าฟ้าชาวนั้นได้สร้าง พระติ้ว-พระเทียมให้ประดิษฐานที่วัดโอกาส ซึ่งยังคงอยู่จวบจนปัจจุบัน อันจะเป็นหลักฐานยืนยันถึงการมีอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาด และสะท้อนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดเองผ่านวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนดนตรีในพิธีกรรมเหยรักษาโรคของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาด โดยมีลำดับขั้นตอนในการประกอบพิธีกรรม เครื่องประกอบพิธีกรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้สายลงช่วงเป็นสายหลักในการบรรเลงดนตรีประกอบพิธีกรรมผ่านแคนที่อยู่ในบันไดเสียงเอไมเนอร์ (Am) ซึ่งให้ความรู้สึก อ่อนหวาน สื่อถึงความเชื่อ ความศรัทธาและใช้ภาษาถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดเองในการขับลำแทนการบริกรรมคาถา แต่งกายด้วยผ้าฝ้าย ทอมือที่มีพื้นผิวเป็นริ้วเป็นชั้นด้วยชุดสีโทนมืดหากแต่ไม่ดำสนิท สวมเสื้อแขนกระบอกมีกระดุมทั้งแขนสั้นและแขนยาว ลักษณะและมีผ้าแพรเปียง อันเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาด

อภิปรายผล

ช่วงเวลาของการอพยพของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดนั้นอยู่ในช่วงปลาย ศตวรรษที่ 14 จากการขยายอำนาจลงใต้ของจีนโดยราชวงศ์หยวนโดยการนำของกองทัพพระจักรพรรดิคุปไลข่าน (หยวน ชื่อ จู) ทำให้อาณาจักรพุกาม⁵ ล่มสลาย เหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์สองเหตุการณ์นี้เป็นเหตุให้สหภาพเมียนมาร์ นั้นเป็นดินแดนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์เชิงมานุษยวิทยาและเกิดกลุ่มชาติพันธุ์ขึ้นมากมาย จนทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดนั้นต้องอพยพออกจากสหภาพเมียนมาร์มายัง สปป.ลาว หลังจากที่เกิดความขัดแย้งในอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ และถึงแม้ว่าในช่วงเวลาที่อพยพมานั้น สปป.ลาวจะได้รับเอกราชจาก

⁵อาณาจักรโบราณของสหภาพเมียนมาร์

ฝรั่งเศสแล้วในปี พ.ศ. 2496 แต่เป็นระยะเวลาก่อนเกิดยุทธภูมิเทียนเบียนฟู⁶ เพียง 1 ปี ทำให้ปัจจัยภายนอกที่เกิดจากความขัดแย้งระหว่างฝรั่งเศสและเวียดนาม เป็นสิ่งที่ลาวหลีกเลี่ยงไม่ได้ จากสาเหตุที่ประเทศเวียดนามมีสนธิฐานภูมิประเทศที่แคบทำให้ยุทธภูมิในการเคลื่อนไหวเป็นรองต่อฝรั่งเศส จึงมีการวางพื้นที่ในการเคลื่อนไหวไว้ในส่วนของประเทศเพื่อนบ้านอย่าง สปป.ลาว และมีกลุ่มการเมืองอย่างคณะปะเทดลาวหรือลาวฝ่ายซ้าย ที่ให้ความสนับสนุนทางกลุ่มเวียดนาม⁷ ทำให้เกิดสงครามฟุงไห่จนประชาชนส่วนหนึ่งอพยพข้ามพากมายังฝั่งไทย การอพยพเปลี่ยนผ่านหลายถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดนี้ ไม่เพียงแค่อพยพที่ตามข้อจำกัดต่าง ๆ หากแต่ระหว่างการอพยพนั้น ยังได้ซึมซับวัฒนธรรมของพื้นที่ต่าง ๆ อันเป็นหนึ่งในกระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมตามทฤษฎีการสื่อสารเพื่อสร้าง อารังรักษา และการต่อรองทางอัตลักษณ์ ของสุจิตรา เปลี่ยนรุ่ง และกาญจนา แก้วเทพ (2554) ถึงแม้กลิ่นอายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดจะหลากหลาย หากแต่ก็ถูกหลอมรวมอย่างลงตัวจนกลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดเอง อันจะเห็นได้จากรูปแบบพิธีกรรมเขยารักษาโรค เครื่องประกอบพิธีกรรม การแต่งกาย การถ่ายทอดลายลาคำร้องผ่านภาษาถิ่น และท่วงทำนองของรูปแบบการบรรเลงดนตรี ตลอดจนลักษณะเสียงของแคนที่มีแหล่งผลิตในท้องถิ่นทำให้มีเสียงเฉพาะ สิ่งเหล่านี้เองที่เป็นตัวสะท้อนถึงอัตลักษณ์ทางดนตรีในพิธีกรรมเขยารักษาโรคของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาด ได้เป็นอย่างดี จึงควรค่าแก่การศึกษาและอนุรักษ์ไว้ก่อนที่อัตลักษณ์นี้จะสูญสิ้นจากการถูกกลืนโดยกระแสวัฒนธรรมหลักอย่างกระแสโลกาภิวัตน์จนอาจทำให้หมดสิ้นซึ่งพิธีกรรมเขยารักษาโรคและอาจคงเหลือไว้เพียงเชื้อชาติของกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาดเพียงเท่านั้นก็เป็นได้

⁶เหตุการณ์สำคัญในสงครามอินโดจีน

⁷คณะสันนิบาตเพื่อเอกราชเวียดนาม ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2484 โดยโฮจิมินห์

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาเพิ่มเติมในพิธีกรรมการกินดอง และพิธีกรรมเลี้ยงใหญ่ผู้หมอบที่เป็นพิธีกรรมเฉพาะในกลุ่มชาติพันธุ์ไทตาด ที่ยังสามารถพบเห็นได้ในปัจจุบัน และควรค่าแก่การอนุรักษ์
2. ควรศึกษาเพิ่มเติมในด้านการเปลี่ยนแปลง หรือวิวัฒนาการของดนตรีในพิธีกรรมเหยา ในส่วนของรูปแบบการบรรเลงดนตรีในพิธีกรรมเหยาที่มีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย

บรรณานุกรม

- ธัญญา ใจเที่ยง. (2545). *ไทตาด ความหลากหลายทางชีว-ชาติพันธุ์ที่ลุ่มน้ำโขง นครพนม*. กาฬสินธุ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์.
- พรพิมล ตรีโชติ. (2542). *ชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลพม่า*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มหาบุญมี เทปสีเมือง. (2554). *ความเป็นมาชนชาติลาว เล่ม 2 อาณาจักรลาว ล้านช้าง ตอนต้น*. ฝ่าไท ภูธา, ผู้แปล. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- สุจิตรา เปลี่ยนรุ่ง และกาญจนา แก้วเทพ. (2554). *การสื่อสารเพื่อสร้าง อารังรักษา และต่อรองอัตลักษณ์ความเป็นมอญของกลุ่มชาวมอญพลัดถิ่นในประเทศไทยท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์*. (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรดุขฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- สุจิตต์ วงษ์เทศ และคณะ. (2557). *ยุคมีดของประวัติศาสตร์ไทยหลังบายนพุทธ เถรวาทการเข้ามาของคนไท*. ปทุมธานี: ฝ่ายวิชาการ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านผึ้ง. (2558). *เอกสารประกอบการนำเสนอชนเผ่าไทตาด*. นครพนม: เอกสารอัดสำเนา.